

België-Nederland

 Patrick Stouthuysen

 Redactielid

Vroeger had je mensen die meenden dat in de Sovjetunie alles beter was. Iedereen had er werk, de mensen waren onbaatzuchtig, lazen uitsluitend goede boeken, verdeden hun tijd niet voor teevée en voerden hoogstaande gesprekken over samenleving en politiek. In de Sovjetunie, of in China, of in Cuba, waren de straten properder, de verkeersagenten vriendelijker, de politici eerlijker.

Mensen die dat beweerden waren heel vaak nooit in de verre paradijzen geweest waarvan ze de lof zongen. Evenmin hadden ze feitenmateriaal verzameld om die beweringen te staven. Kwam je zelf af met minder fraaie gegevens over de realiteit in die landen, dan werd je weggehoond. Vandaar dat je met die mensen zo moeilijk kon discussiëren.

Het heeft dan ook een tijd geduurd voor ik het door had. Eigenlijk waren die mensen fundamenteel niet geïnteresseerd in die heilstaten. Eigenlijk hadden ze het ook nooit over een echt bestaand land. Het land waarover ze gloedvol vertelden, was niet meer dan een projectie. Alle dingen die ze verkeerd vonden in de eigen gemeenschap, projecteerden ze in positieve zin op die verre en vreemde samenlevingen. Dat is, zo heeft men mij verteld, een oud gebruik. Voltaire deed het al met China. Hier willekeur? Daar triomf van de rede. Hier enggeestige potentaten? Daar verlichte en welwillende heersers.

De Holland-ziekte

Net nu links van dat soort idolatrie verlost leek, heeft rechts het te pakken. Je kan dezer dagen *De Standaard* of de *Financieel Economische Tijd*, *Knack* of *Trends* niet openslaan, of je botst op een lofzang op het Nederlandse model. Er wordt harder gewerkt, de lonen zijn er lager, er worden banen gecreëerd dat het een lieve lust is, de vakbonden hebben er al hun oude dogma's

overboord gezet. Binnenkort hoor je nog beweren dat het eten er beter is.

Het kan verkeren. In de jaren zeventig was het progressief Vlaanderen dat met ontzag over de noorderburen praatte. Vrijere zeden, meer geld voor cultuur, betere televisie, een socialer beleid. Rechts had het toen over "Hollanditis" - de pacifistische verleiding - en de "Hollandse ziekte" - te genereuze uitkeringen en de overheid die wel elke minderheidsgroep subsidieerde.

Projectie ten top

Wie het in opmerkelijk positieve of negatieve termen over een ander land heeft, praat meestal over de eigen samenleving. Dat is vandaag niet anders. De nieuwe profeten van het Hollandisme hebben het eigenlijk over België. Achter de lofzangen op het paarse kabinet gaan vooral wensdromen schuil over een andere Belgische politiek. En dat zijn niet altijd zulke fraaie dromen.

Wat lees je eigenlijk tussen de regels in die verhalen over Nederland? Twee dingen. Kijk, zo zou Vlaanderen kunnen zijn als we van die Walen af waren. Zie daar, goedkope arbeid schept banen: verlaag het minimumloon in België.

Afgelopen zomer leek het even of we van het communautaire opbod waren verlost. In het verlengde van de affaire-Dutroux ontdekten we dat, in tijden van nood, Vlamingen, Walen en Brusselaars elkaar als verwanten herkennen. Bovenal hadden we, over de taalgrenzen heen, wel andere dingen aan het hoofd dan de volgende fase van de staatsvorming of de splitsing van de sociale zekerheid.

Het heeft niet lang mogen duren. Ze zijn er weer, de rattenvangers van Hamelen. Hoe zoet, en bovenal, hoe eenvoudig klinkt hun muziekje. België heeft niet één, maar twee economieën. Als je de Vlaamse cijfers bekijkt, gaat het goed met de werkgelegenheid. Als het van de Vlamingen

afhing, haalden we de Maastricht-normen op onze sloffen. Hier wordt gewerkt, hier worden de handen uit de mouwen gestoken.

Plots zijn we, Marc Van Peel zal het niet graag horen, halve Nederlanders. De Nederlandse rapportcijfers zijn eigenlijk ook de onze. Als we maar op eigen benen konden staan. Als de armlastige Walen hun eigen boontjes nu eens moesten doppen. Als de taalgrens een staatsgrens kon worden.

Holland = Vlaanderen

Sociaal-democraten zijn niet getrouwd met België. De tijd is voorbij dat Vlaamse socialisten het Belgische verband verdedigden, omdat ze vreesden in Vlaanderen geminoriseerd te worden. De PS deelt een stuk van onze geschiedenis, maar is al lang niet meer de grote broer achter wiens rug we ons verschuilen. Sociaal-democraten hebben geen probleem met de nieuwe Vlaamse politieke structuren. Wél met mensen die de communautaire tegenstellingen aanwakkeren om er zelf beter van te worden.

Dat is immers wat schuil gaat achter zoveel lofzangen op Nederland. Er wordt een beeld opgehangen van wat Vlaanderen zou kunnen zijn. Er wordt impliciet aangegeven dat er eigenlijk niet zoveel nodig is om Nederland te evenaren. Over hoe je die stap naar meer Vlaamse zelfstandigheid moet zetten, wordt zedig gezwegen.

Zo breng je een dynamiek op gang die nog heel moeilijk kan worden gestopt. Je maakt de geesten klaar voor de scheiding. Je minimaliseert consequent de problemen die daarmee gepaard zullen gaan. En problemen zijn er genoeg. Wat doe je bijvoorbeeld met Brussel? Wat doe je met de staatsschuld? Hoe splits je de sociale zekerheid? Zolang daar geen haalbare en verantwoorde oplossingen voor bestaan, zwijg je best over een toekomstig zelfstandig Vlaanderen.

Het Hollandse model vervult nog een andere functie in het politieke debat. In Nederland, zo gaat het verhaal, heeft iedereen de zegeningen van de markt ontdekt. Ook de vakbonden en de linkse partijen. Daardoor is er een soepeler sociaal klimaat ontstaan. In 1982 bereikten werkgevers, werknemers en de overheid een akkoord over loonmatiging. Omdat de arbeid goedkoop werd, zijn er nu banen in overvloed. Dat is ook zo.

De keerzijde

Maar er valt nog meer te zeggen. In een, overigens uitstekend boek over globalisering, heeft de Amsterdamse econoom Robert Went het ook over inkomensverschillen. Volgens cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek neemt sinds 1983 de inkomensongelijkheid toe. Ook uit ander onderzoek blijkt dat de inkomenskloof tussen de best betaalde en de slechtst betaalde werknemers vrijwel nergens zo snel groeit als in Nederland.

Een andere econoom, Alfred Kleinknecht, van huisuit Duitser, maar al vele jaren hoogleraar aan de Vrije Universiteit Amsterdam, kreeg enkele jaren geleden iedereen op de kast. Hij beweerde dat de lonen in Nederland dringend omhoog moesten. Als bedrijven voor relatief weinig geld mensen in dienst kunnen nemen, dan is er geen prikkel om te bedenken hoe ze de productie sneller en goedkoper kunnen maken. Na een paar jaar begin je dan, technologisch gesproken, achterop te raken.

Kleinknecht beweert dan ook dat Nederland achterop raakt. Het aantal banen groeit harder dan in andere landen. Maar het nationale inkomen niet. Met meer mensen wordt uiteindelijk hetzelfde werk verzet. De arbeidsproductiviteit daalt, net zoals in de Verenigde Staten. Overigens: nog zo'n land waar ongelofelijk veel, slechtbetaalde, jobs worden gecreëerd. Nederland wordt, zo meent Kleinknecht, een typisch lagelonenland. Als het dat is dat we van de Nederlanders moeten overnemen, dan hoeft het niet echt.

Opnieuw projectie

Nog even iets anders. Ook in gesprekken over de noodzaak van een nieuwe politieke cultuur wordt vaak het Nederlandse model binnengesmokkeld. Nu ben ik de eerste om bijvoorbeeld de Nederlandse overheidsdiensten lof toe te zwaaien. Daar wordt heel efficiënt en klantvriendelijk gewerkt. Ook de manier waarop regerings- en oppositiepartijen in het parlement met elkaar debatteren verdient navolging. En zo is er mogelijk nog veel meer.

En toch hoor je in Nederland precies dezelfde klaagzangen over de kloof tussen burger en politiek. Bij verkiezingen blijven steeds meer mensen thuis. Sommigen overwegen dan ook ernstig

of bijvoorbeeld de kiesplicht niet opnieuw zou kunnen worden ingevoerd. Je hoort pleidooien voor kiesdistricten. Het bestaande systeem van nationale lijsten zou te ver van de burger staan. Er wordt gepleit voor de rechtstreekse verkiezing van burgemeesters, nu ambtenaren die door de Koningin worden aangeduid.

Nog even en het Belgische model wordt als alternatief aangetoond...